

Zgodovina prosvetnega dela na Goriškem

Predavanje prof. Filipa Terčelja v okviru Prosvetne zveze

Ljubljana, 13. novembra.

Snoči je v beli uniojski dvorani predaval prof. Filip Terčelj o zgodovini prosvetnega dela na Goriškem. Dvorana je bila polna občinstva, zlasti primorskih rojakov. Pred predavanjem je skupina akademikov zapela nekaj narodnih pesmi, nato pa je povzel besedo predavatelj in podal v skoraj dve uri trajajočem predavanju nekaj zanimivih pogledov na zgodovino prosvetnega dela na Goriškem. Očrtal je tragedijo velikega idealizma. Naše prosvetno delo na Goriškem je danes pozabljeno in neizrabljeno izginilo kot voda na Krasu. Opisal je bridkost in junaštvo ljudi, ki so vse izgubili, pa jim ni bilo in jim ne bo povrnjeno niti to, kar zahteva najprimitivnejša pravica kulturnega naroda. Predavatelj je v svojem predavanju obudil spomine na živo kulturno renesanso med goriškimi prebivalstvom, ki je utonila v političnem realizmu in naturalizmu.

Pomen poveljnega prosvetnega dela na Goriškem je bil večji in merodajnejši kot pri nas. Tam je šlo za to, da se reši osnovna kultura, tam je bila prosveta nujna in edini nadomestek za potujene šole, tam je šlo za narod, katerega je bilo treba pripraviti na usodne ure in vzgojiti elito, ki bo še po katastrofi družila in drnila ljudstvo.

Jutranjice prosvetnega dela med Slovenci na Goriškem so se začele z dobo narodnega prebujenja, ki je nastopilo v sredini 19. stoletja. Narod se je zavedel in zahteval narodno šolo. Metternich je iz strahu pred premočnimi Italijani dovolil, da se je na Primorskem uvedla v osnovne šole tudi slovenščina. Drugod so smeli poučevati slovenščino samo v zaslišnih nedeljskih šolah, ki jih je ustanavljala duhovščina. Da bi vzdržali med narodom narodno zavest, so voditelji na Goriškem šli med ljudstvo ter pod milim nebom prirejali

zborovanja, tako zvane tabore. Na Goriškem je sklical narodni tabor v Šempas dr. Karel Lavrič. Na tem taboru je bilo sklenjeno, da se po mestih in večjih trgih ustanove čitalnice, z namenom, da bi se narodna zavest vzbudila zlasti med meščanstvom. Najstarejše čitalnice so bile na Goriškem v Tolminu, Ajdovščini in v Kobaridu, kjer je z vso vmeno deloval pesnik Simon Gregorčič. Okrog leta 1890. so se po vzgledu čitalnic osnovala razna izobraževalna društva tudi po vaseh. Nastala so razna Bralna društva, pevška društva, Kmečke čitalnice, gospodarska in bralna društva, ki so ohranila svoje naslove do dvojne dobe. O kakem sistematičnem prosvetnem delu v teh družtvih ni bilo govora.

Okrog leta 1900. so začeli s prosvetnim delom študentje, ki so izven društvenih okvirjev prirejali dramske predstave. Sicer pa so bile prireditve v splošnem le zabavna značaja. Mahnič je v tem času vrnil klic po diferencirani katoliški ljudski prosveti, dr. Krek pa je leta 1897. ustanovil Slovensko krščansko zvezo, ki je postala parlament vseh Slovencev. Predavatelj je na to orisal razhajanje Gorice med svetovno vojno in trpljenje naših ljudi tedaj, nato pa je podal še živahno delo prosvetne zveze v Gorici. Marsikatero poglavje iz stanja naših onostran je nam postalo iz predavateljevih izjav jasno. 17. februarja je naše onostran zadet težak udarec. Padel je kot žrtev idealizma pevovodja in učitelj Lojze Bratuž. Njemu so bile posvečene zadnje predavateljeve besede.

Predavanje so spremljale lepe slike naših krajev sončne Goriske. Predavanje je bilo ponovna priča, kako težak je boj tistih, ki so imeli v sebi toliko moči, da so vzdržali med svojim ljudstvom, tam, kjer je pravo polje njihovega dela.

Slovenski Maribor zdrami se!

Zadnja leta si tujerodci načrtno prizadevajo, da z vsemi sredstvi prebarvajo in oslabijo slovenski značaj našega Maribora. Tako se redno izogibljuje vseh naših kulturnih prireditev, posebno pa se našega kulturnega žarišča, slovenskega gledališča v Mariboru. Iz zolega sovražništva bojkotirajo mnogi — častne izjeme priznavamo — vse od naše strani prirejene koncerte, ki po svoji umetniški vrednosti večinoma nadkrijujejo silne nastope v mnogih inozemskih mestih. Zato je tembolj upravičen naš klic in poziv vsem slojem slovenskega Maribora, da sami ponosno stojijo za našimi narodnimi in kulturnimi organizacijami in društvi ter jih z rednimi obiski njihovih prireditev vsestransko podpirajo. — To naj bo na eni strani živo priznanje idealnemu in nesebičnemu narodnoprosvetnemu delu, na drugi strani pa dokaz, da znamo ceniti pridobitve zlate svobode in čuvati prestiž slovenskega Maribora.

Branihor, Družba sv. Cirila in Metoda, Jadranska straža, Narodna odbrana, Prosv. zveza, Slovenska straža, Slovensko žensko društvo, Sokolski meddruštvo, odbor, Zveza kulturnih društev, Zveza Maistrovih borcev.

Važen sklep celjskega glavarstva

Celje, 13. novembra.

Gotovi predeli travnikov in njiv v malo nagnjenih legah v območju celjske mestne občine, predvsem v katastrskih občinah Ostrožno, Medlog in Sp. Hudinja so močno zamočvirjeni. Vzrok slabega odvajanja vode so neočistični odvodni jarki, ki so v nekaterih predelih popolnoma zasuti in zaraščeni. Tudi obrežja potokov in reke Savinje so ponekod obraščena z grmičevjem in drevjem v takšni meri, da onemogočajo normalni in hitri odtok vode. Posledice teh okoliščin so poslabšanje rodovitnosti polja, v nekaterih predelih pa trpijo tudi ceste in pota. Po še vedno veljavnem vodopravnem zakonu za bivšo Stajersko z dne 18. januarja 1872, §§ 10, 11 in 99, so dolžni te naprave čistiti in vzdrževati obmejni lastniki sami. V poštev prihajajoče posestnike se z ozirom na navedene predpise pozivljajo, da takoj začnejo čistiti jarke in obražja in to v sporazumu s svojimi sosednimi sosedji-mejaši. Lastnika, ki se temu pozivu ne bi odzvali do 15. januarja 1938, bo mestno poglavarstvo kaznovalo po obstoječem zakonu, delo pa opravilo ob njegovih stroških.

Kino Kodeljevo 31-62. Danes ob 20, jutri ob 15, 17 in 20 dva vefilma. Aino Bergo, »Švedski škranjček«, v najboljši opereti Roberta Stoka »Zenski raj«, Svetislav Petrovič, Leo Slezak in »Svet teče dalje«, Franchot Tone, znan iz filma »Bengali«.

Laška JNS ne odneha

Pod naslovom »Kdo govori resnico« odgovarja celjska »Nova doba« v štev. 44 na naš dopis v štev. 242 »Slovenskega doma«, in sicer na način, ki vzbuja pri naši javnosti različna mnenja. Ker pa mi navajamo iz izvlečka samo suha in uradno ugotovljena dejstva, nam pisec »Nove dobe« nikakor ne more ovreči resnice. Ostane mu še samo laž in nesramno zavijanje. Tako trdi ta resničljubi gospod, da je takratni veliki župan g. Vodopivec poslal g. dr. Rošu pisemno zahvalo za vzorno in nesebično delovanje. Revizijsko poročilo z dne 22. VIII. 1927, podpisano po istem velikem županu pa ugotavlja na desetih s strojem pisanih straneh sledeče: »Knjižgovodstvo Okrajnega zastopa pa je glede kavcij, akcij ter denarnega prometa z denarnimi zavodi in Poštno hranilnico popolnoma nepregledno. Najvažnejših kontov za označeni promet sploh ni imel. Naročam, da Okrajni zastop, kolikor je še mogoče, popravi to itd.« Iz gornjih navedb je torej razvidno, da sta tajnik in blaginjak svojo službo tako opravljala, da je podan zadosten povod za razrešitev službenih pogodb. Tako uradno poročilo.

Gospoda, ali je to pohvala?! Nadalje trdi dopisnik »Nove dobe«, da je revizijsko poročilo od 22. VIII. 1927 pristransko, narokovano iz strankarske mržnje, zato dobro ve, da ga je pisal uradnik velikega županstva. Neverjetno je predrzen ta novodobski pisunček, ko potem v isti sapi zatrjuje, da je objektivno napisano samo tisto poročilo, poslano v Ljubljano leta 1931, v katerem se predvsem skuša oblatiti in onemogočiti g. Deželaka Matevža. To poročilo je bilo napisano le zaradi strankarske mržnje in še brez vsake preiskave. Sedaj pa naj naša javnost sodi, kje je resnica in kje naloževanje. Dopisnik »Nove dobe« tudi trdi, da je g. dr. Roš vršil posle načelnika Okrajnega zastopa brezplačno, pozabil pa je napisati, da je ta gospod načelnik predložil račun za ca. 70.000 din, ko je bil leta 1927 odstavljen. Gospodu Deželaku predbaciva plačo, a to ne pove, da je vršil vse posle z eno samo uradnico in enim

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

»Vest človeštva« (Matica). Filmu tvori jedro glasovita Dreyfusova vojniska afeta, ki je v žarki luči razodela gnilo vodstvo francoske politike in vojske v republiki po velikem pomolu 1870. Ta dokumentarna snov je kakor nalašč za take vrste film, kakor je »Vest človeštva«. To ne toliko v svojih stvarnih dogodkih in nosileh, kakor v nadčasovnem in nadrenutnem, širšem smislu absolutnega boja za popolno pravico in neizprosno resnico v javnem življenju. Resnico in boj zanjo zahteva potreba po moralnem zdravju slehernega naroda, če hoče sam sebe ohraniti za bodočnost. Dreyfusova zadeva, veleizdajalski proces in njegova revizija se je razjasnila na pobudo in prizadevanje Emila Zolaja. Film kaže v začetku Zolaja kot siromašnega, sestradnega pisatelja, ki doseže prve uspehe s tem, ko začne zajemati svoje snovi iz najnižjega, najrevnejšega življenja. Uspehi ga polagoma spreminjajo v rejenega, zločnega, sitnega meščana, ki si je z literarnim izkoriščanjem človeške bede naredil milijone, hkratu pa s tem kot v kazen izgubil ves idealizem, borbenost in teženje za nelizprosnost resnice v vselej. Ko ga obišče Dreyfusova žena, ga s stvarmi, neizpodbitnimi, kričečimi dokazi roči, naj se kot človek, ki ga priznajo vsi Francozi in vsa Evropa zavzame za njenega nedolžnega moža, se Zola strahopetno z vsemi rekviziti meščanske udobnosti olepa svoje dolžnosti iz strahu, da se bo moral odreči popularnosti in razkošju. Kljub vsemu temu se prelom v njem, ko se odloči za nastop v tej zadevi, izvrši brez zunanje dramatike in film Zolaja ne kaže kot heroja, nadčloveškega junaka, kar ni bil, marveč zgolj kot človeka, ki je storil svojo dolžnost. Prav v tem pa je splošnejši, brezosebnejši pomen njegovega dejanja, ko je napisal glasoviti »J'accuse« in dosegel revizijo Dreyfusovega procesa in zmago pravice.

Film je v celoti pretresljivo, po svoji osnovni etični misli o nujnosti boja za resnico vzele in povsod močno, etično dolo, ki so ga Amerikanci oprli bolj na vsebino kakor na režije, pretrane efekte. Prav v tej režiji in igralski zadržanosti je njegova filmska odlika. V tem delu smo spoznali novega, pri nas skoraj nepoznanega Paula Munijsa, ki igra Zolaja v vsej njegovi nervozni, meščanski, karakterističnosti tako jasno, prepričljivo in pristno, da spada v čisto svoj filmski razred. Naj gledamo njegovo ostvareitev le vloge zgolj s filmske ali z absolutno igralске strani, je treba priznati, da je popolna. Munijs je veliki nosilec filma celo tam, ko prevladujejo na zunanji splošnejši elementi. Ta film je drugo močno dokumentarno delo Warner Brosove družbe. Zeleli bi po Munijevem prvem uspehu videti čimprej v Ljubljani še film »Rešitelj človeštva«, kjer ta igralec igra življenje velikega Pasteurja.

Ogromna škoda na Dolenjskem

Ljubljana, 13. novembra.

Šele sedaj prihajajo v Ljubljano kratka poročila o velikanski katastrofi, ki sta jo povzročila po raznih krajih na Dolenjskem sredin nali v nato Martinov sneg v četrtki. V sredo so se vrstile netihste s hudimi nalivi. Ponekod je izgledalo, da se je utrgal oblak. V petek pa so besneli snežni viharji. Nalivi so povzročili izredno naglo naraščanje potokov in rek, ki so se razlili po poljih. Od Mokronoga naprej proti Sevnici je Mirna vse poplavlila. Tu stoji telefonski drogovi do 1.50 m v vodi. Martinov sneg pa je po lepih bukovih gozdovih lomil dreve in se je daleč naokrog razlegel grozen pok, kakor da bi vrag podil polhe. Vseprek so drevesa padala. Tako je pri št. Janžu 15 bukovih dreves na veliko razdaljo pokončalo glavno telefonsko napravo, ki veže Ljubljano z Zagrebom in Belgradom. Ta telefonska proga je na mnogih krajih popolnoma uničena, polomljenih je tudi mnogo drogov. Predno bo proga vpostavljena, bo preteklo še nekaj dni.

Situacija telefonskega prometa v Ljubljani se je danes nekoliko izboljšala. Od 1500 pokvarjenih

ali odklopljenih zvez je bilo do davi popravljenih do 300. Težave pa so še vedno v medkrajevnem prometu. Funkcionirajo proge: Ljubljana—Dunaj, Ljubljana—Gradec, Ljubljana—Maribor, Ljubljana—Bled, Ljubljana—Tržič, Ljubljana—Kamnik, Ljubljana—Zidani most, Ljubljana—Zagreb ob železniški progi, Ljubljana—Grosuplje in Ljubljana—Kočevje. Telefonske zveze z Notranjsko in Trstom še niso vzpostavljene.

Električna razsvetljava v Ljubljani je po nekaterih ulicah in hišah še slaba. Tudi snoči so gorele petrolejke in sveče. Z največjim naporom so delavci včeraj popravili glavne napeljave, kajti po nekaterih cestah in ulicah je sneg na daleč potrgal električne žice.

Davi je pritisnil nad Ljubljano in okolico mržl val. V mestu med zidovjem je termometer kazal -1.8°, zunaj pa celo -3° C. Ni čuda, da so pota, ceste in steze pomrznile. Na ravnem je sneg tako zmrazil, da je pešec šleple in komodno po njem. Na Galjevici so primrznile vodovodne pipe pri javnih vodnjakih. Po stoječih vodah se je napravil led.

Seja celjskega mestnega sveta

Celje, 12. novembra.

Danes ob 6 zvečer je bila v posvetovalnici na mestnem poglavarstvu javna plenarna seja mestnega sveta celjskega pod vodstvom župana g. Alojzija Miheličiča. Vsi sklepi zadnje plenarne seje so se izvršili, izvedeni nastavitve političnega uradnika na magistratu g. komisarja Korena, ki bo radi izpitov nastopil službo na magistratu šele z decembrom.

Za finančni odbor je poročal referent g. Prelog. Za postavitev brvi pri keminski tovarni preko Voglajne je pripravljena mestna občina prispevati 40 odstotkov. Odobrila se je nagrada 500 din za najlepšo sliko celjske okolice. Državna II. deška šola je vložila na mestni občinski svet vlogo, kako bi pripomogla ubogi šolski mladini iz daljne celjske okolice, ki prihajajo v šolo brez zajtrka, kar gotovo zelo škoduje mladini. Otroci naj bi vsaj v zimskih mesecih v decembru, januarju in februarju dobili v šoli vsako jutro skodelico mleka s kruhom. Vsak mesec ima približno 20 šolskih dni in potrebnih bi bilo okoli 100 otrok. Občinski svet je bil soglasno sprejel predlog in je odobril za to 6000 din. Za dovršitev del v 4., 5. in 6. etapi regulacije Savinje, naj se najame posojilo. V proračunu železniške uprave je za premostitev kolodvorov, mostov predvidenih 5 milijonov dinarjev; zato mora mestna občina gledati, da se bo regulacija Savinje čimprej dogotovila. Rešitev je v tem, da si občina najame posojilo.

Za gospodarski odtok se poročal referent g. inž. Dolinar. Družbi »Probudje« se dovoli uporaba kamnoloma v gornjem delu potoka v Pečovniku. Družba bo plačala za kub. meter 2 din. Podvoz pri železnem mostu pri hotelu »Pošta«, za katerega očiščenje je skrbela železniška uprava, je bil vedno v slabem stanju. Železniška uprava je ponudila mestnemu svetu, da bi plačal 1000 din, če bi skrbela za čistočo tega podvoza mestna občina. Predlog je bil sprejet, ker je bila tu zainteresirana občina. Ker je Delavski dom skoraj dočela zgrajen, je gospodarski odbor predlagal za zavarovanje 1 milijon dinarjev in sicer pri »Vzajemni zavarovalnici«.

Referent za občinska podjetja je podal v kratkem pojasnila k izpolnitvev električne napeljave. Radi pomanjkanja razsvetljave pri državni realni gimnaziji in v Vegovi ulici se bo postavila ena električna lučka, od mostu pa se bo prestavila lučka bližje šoli. Svetilke naj bi bile po 100 vatov. Potrebno bi bilo tudi, da bi oklatili nekaj vej. Nastavitve novih svetilk bi stalo 1840 din. Ugodi se tudi 18 monterjem in pomočnemu osebu. Mestne elektrane, ki bodo dobili za kolesa, ki jih rabijo v službi od mestne občine vsak po 100 din na leto. Brivci so se pritožili radi električne luč. Da se odstranijo razne ovire, bo občina takoj nabavila registrator za napetosti in sicer pri družbi »Noris« v Zagrebu. Registrator stane 4800 din. Meščanski šoli v Vojniku se prošnja ugodi in se ji dovoli uporabo vodovoda za kuhinjo in za šolsko uporabo. Gdč. Jesihovi se dovoli kinematografski buffet. Celjski mestni svet je soglasno sprejel in podprl težnjo mesarjev, da bodo lahko zopet prodajali meso v nedeljo in tudi v soboto popoldne. Za reveže bo mestna občina poskrbela s kurivom in sicer s pomočjo akcije. Dala bo zbirati po mestu stare obleke, kakor so to storili

tudi druge občine. Po nalogu g. župana se bo takoj naredila nova cestna ograja ob ovinku Savinje, kjer je cesta zelo ozka in nevarna. »Trboveljski slavki« bodo dobili 200 din podpore.

Na tajni seji je bil nastavljen za policijskega uradnika dosedajni dnevnikač davčne uprave g. Josip Rednak. Službo nastopi s 1. decembrom. Z istim datumom se bo zvišala plača 6 občinskim uradnikom. »Mestni avtobus« dobi s 1. decembrom nov avtofurgon.

Zaposlenost v oktobru

Okrožni urad za zavarovanje delavcev je izdal, kakor vsak mesec, podatke o zaposlenosti delavstva pri nas. Iz teh je razvidno, da je število zavarovanih delavcev zadnji mesec sicer nekoliko padlo, kar je treba pripisati bližajoči se zimi, vendar je letos meseca oktobra še vendar več delavcev zaposlenih, kakor lanske leto istega meseca. 10.344 delavcev je letos zaposlenih več, kakor jih je bilo v lanskem oktobru. Vseh zavarovancev je v letošnjem oktobru 100.795, kar je približno toliko, kakor leta 1929. Stanje zaposlenosti je sedaj še vedno višje kot je bilo v dobi dobre konjunktore l. 1929.

Razveseljuje sliko kažejo delavske mezde. Od sredine leta 1931 pa do sredine leta 1936 so delavske mezde neprestano samo padale. Preokret je nastal v drugi polovici leta 1936, ko so se pričele mezde počasi dvigati.

Celokupna dnevna zavarovana mezda, katere zavis pred vsem od števila zavarovancev in višine delavskih mezd, je za din 371.031.60 višja od zavarovane mezde v oktobru lanskega leta, oziroma zaradi sezonskega padca števila zavarovancev (manj 1239 zavarovancev) za din 23.288.40 nižja od septembra 1937.

Zanimiva razprava sredi mesta

Maribor, 12. novembra.

Kakor smo že poročali, je 3. aprila t. l. mestni avtobus v Mariboru, ki je vozil s kolodvoru po Aleksandrovi cesti, trčil v avto, ki je stal pred vhodom v hotel Meran in je bil last g. Aleksandra Goljevščka, zastopnika trdnice Unio. Pri tej priliki je bil avto g. Goljevščka nekoliko poškodovan in so sodni izvedenci to škodo ocenili z zneskom 9505 din. Lastnik avtomobila pa je zahteval odškodnino v znesku 33.580 din, in sicer s trditvijo, da je bila škoda višja ter da je imel še posebej škodo s tem, da je moral najeti drug avto, ki rabi več bencina, da je moral plačevati za posebej šoferja ter da je izgubil zaradi tega na zaslužku itd. Ker niti mestna podjetja niti zavarovalna družba teh zahtevkov nista priznala, je g. Goljevšček tožil mestno podjetja in šoferja na plačilo 83.580 din. Mestna podjetja in šofer so proti tožbi uveljavljali, da jih ne zadeva nobena krivda. Ko je namreč pri tej priliki vozil mestni avtobus po Aleksandrovi cesti, je pridrel iz dovozne kolodvorske

Ramona Ramona Ramona

film življenja polno romantike in temperamenta!

film iskrene ljubezni in neuklonljive svobode!

je film doživeti, ki navduši slehernega gledalca.

Ne zamudite si ogledati te prelepega film v naravnih barvah v kinu „SLOGA“, telefon 27-30

Nova mariborska bogoslovna

Jutri, na Martinovo nedeljo, se vrši po vsej lavantinski škofiji dinarski dan za mariborsko bogoslovno. Ta nabiralna akcija se vrši že deveto leto, letos pa je tem pomenljivejša, ker je stoji temelji novega bogoslovja pod Kalvarijo. Na temeljih, po katerih se že vidijo ogromne dimenzije veličastnega in po najmodernejših načelih zgrajenega nek kolesar, ki je nekaj časa vozil parafelno z avtobusom. Avtobus je daljal signale, kar pa kolesarja ni oviralo, da je nenadoma zavil pred avtobus, da bi presekal cesto ter prišel na desno stran. V tem trenutku je šofer avtobusa, ki je že prej iz previdnosti zaviral, z vso silo krenil popolnoma na desno. S tem je obvaroval kolesarja gotove smrti, pač pa je zavozil v Goljevščekovo avto.

Da se natančno ugotovi, kako je s to nesrečo in kdo je kriv, se vrši na kraju samem na Aleksandrovi cesti sodnokomisjski ogled, katerega so se udeležili tudi razne priče.

Zaradi zaslišanja še nekaterih drugih prič je bila danes razprava preložena. Mestno občino zastopa v tem procesu odvetnik dr. Fero Miler.

jenege poslopja, je že položena betonska plošča, s čimer so za letošnja dela na novi zgradbi končana. Drugo leto se bo nadaljevala ter je upati, da bo do jeseni že pod streho v surovem stanju, če bo mogoče zbrati v tem času potrebna sredstva, ki se primanjkujejo. Nova zgradba bo namreč draga stvar, sredstva, ki so na razpolago, pa so razmeroma nezadostna. Z dosedanjimi zbirkami je bil položen prav za prav samo temelj za vsoto, ki je še potrebna. Samo za dovršitev zgradbe v surovem stanju manjkajo še približno trije milijoni dinarjev. Lavantinski vladika dr. Ivan Tomažič je za jutrišnjo nedeljo naslovil na lavantinske vernike posebno poslanico, v kateri jih poziva, da prispevajo za novo bogoslovje.

Kino Union opozarja, da predvaja jutri, v nedeljo predpolno ob 10.30 po znižanih cenah zadnjikrat film »Hajduk Janošik«, ki je primeren tudi za šolsko mladino. Je to prvi film v slovenskem tako sorodnem slovaškemu jeziku. Seveda ne bo kmalu priložnosti videti enakega filma v Ljubljani.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Po stanju danes ob 7 zj.

Kraj	Barometer sko stanje	Tempera- tura (°C)		Relativna vlaga v Oblazno 0-100	Veter (smjer, brzina)	Pada- vine	
		u- jutro	u- veče			mm	vrsta
Ljubljana	763.4	-1.8	3.0	88	10	SW ₁	—
Maribor	—	—	—	—	—	—	—
Zagreb	756.2	2.0	4.0	95	10	WSW ₂	22.0
Belgrad	752.7	4.0	—	95	10	WSW ₃	19.0
Sarajevo	754.7	0.0	—	95	10	0	32.0
Skopje	752.0	12.0	17.0	90	8	0	3.0
Split	749.3	6.0	13.0	60	7	SE ₂	24.0
Kumbar	750.3	14.0	18.0	65	10	SW ₁	14.0
Rab	754.7	6.0	13.0	50	10	NNE ₁	—

Pripomba: Vremenska napoved: Deloma oblačno in spremenljivo vreme.

Slovene pripombe o poteku vremena od včeraj do danes: Včeraj je bilo ves dan oblačno, odnosno megleno, okrog 20 se je pričelo jasneti, vendar se ni zjasnilo, ker je nastopila ponoči precej gosta megla. Danes jutraj je bilo večinoma oblačno in nizka megla, ki se po 7. uri dviga. Barometer se dviga. Snežna plast 11 cm.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 13. nov.: Stanislav Kostka. Nedelja, 14. nov.: Jozafat.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; Trnkoczy ded., Mestni trg št. 4; mr. Uštar, Šelencburgova ulica št. 7.

27-30 SLOGA

Prekrasni veki v naravnih barvah

»Ramona«

V glavnih vlogah: Loreta Young, Kent Taylor, Don Ameche.

Nemški dialog

Jutri dopoldne ob pol 11. uri izredna predstava.

21-24 MATICA

Epohalno filmsko delo iz zgodovine slovenskega

VEST CLOVESTVA - Emil Zola

Paul Muni

22-21 UNION

Epopeja vztrajne borbe za obstanek

slavenskega slovenskega naroda

Hajduk Janošik

V glavnih vlogah Zlata Hajdukova

in Pavel Dželić

PREDSTAVE OB 19.30, 21.30, 23.30

Slovenici! Prispevajte v nedeljo, dne 14. t. m., za spomenik (grob) neznanega slovenskega vojaka za Brezjah in za pomoči potrebne vojake iz svetovne vojne, njih svojce, vdove in sirote!

V franciskanski dvorani bo danes zvečer ob 8.30 urah predstava gospod. banice dr. Natlačenove prvi nastop slovenske elepe mladine v Ljubljani. Apeliramo na občinstvo, da pokaže svojo naklonjenost napram slepi mladini s tem, da do zadnjega kotička napolni franciskansko dvorano!

Bodočnost, stanovsko glasilo slovenskih nametencev štev. 10, je izšla. Vsebuje zanimive članke.

Omenjanje dimnikov. Iščilnikov in drugih kurilnih naprav v Ljubljani. Mestno poštarsko upravo opozarja vse hišne posetnike, kakor tudi stranke na ozemlju mestne občine Ljubljanske, da predpisuje dimnikarski pravilnik v interesu javne požarne varnosti, da se morajo vse kurilne in dimovodne naprave na teritoriju mestne občine brez izjeme ometati redno vsake mesece enkrat, po potrebi pa tudi večkrat. Upravičen do ometanja je le pristojni rajonski dimnikar, ki je po zakonu dolžan skrbeti, da se redno ometa in s tem ščiti javna požarna varnost ter je zato napram občanom tudi odgovoren za redno ometanje. Hišni posetniki in stranke ne smejo zabranjati dimnikarju ometanja. Dimnikar mora stranke, ki bi mu branilo ometati, naznaniti mestnemu poštarskemu postopanju.

Poslednja predstava. Jutri, v nedeljo, ob pol 12. uri slovensko odprtje Foersterjevega koncerta v Vogovi ulici pred poslopjem Glasbene Matice. Popravlje je napravil akademski kipar g. Lojze Dolinar. Pri slovenskem odprtju sodelujeta pevski zbor Glasbene Matice in Orkestralno društvo, dalje dr. Vladimir Ravnhir, dekan dr. Kimovec. Spomenik bo prevzela v varstvo mestna občina Ljubljanska. Glasbena Matica vabi vsa kulturno slovenska javnost, da se udeležijo odprtja spomenika. V ponedeljek zvečer pa bo v veliki Filharmonični dvorani Foersterjev koncert Glasbene Matice, katerega spored izvajajo gospe Bernot-Golobova (alt-solo), prof. Marijan Lipovec (klavir), orkester Podzvezde godbenikov in mešani zbor Glasbene Matice Ljubljanske. Dirigent je ravnatelj Mirko Polić. Predvsem opozarjamo na izvedbo Foersterjeve kantate »Turki na Slevici«, močno skladbo za soli, zbor in orkester, ki traja nad pol ure. Kantata je zložena na podlagi Stritarjevega besedila »Turki na Slevici«. Poleg tega zapoje gospe Bernot-Golobova več najlepših Foersterjevih samospevov, prof. Marijan Lipovec nam zaigra na klavir dve koncertni parafrazni na slovenske narodne pesmi Po jezuru in Zagorska, za uvod pa zapoje Matični mešani zbor tri Foersterjeve zbrane, in sicer Naše gore, Ljubica ter Z glasnim šumom s kora. Glasbena Matica vabi vsa slovenska javnost, da poseti koncert in s tem počasti spomin Antona Foersterja, ki je bil eden naših najvzvišenejših glasbenikov. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

Držav. upokojenec. članom podpisane družine v vednost. Gospod minister za promet je s odlokom M. S. št. 2385 odobril polovično voznino članom podpisane družine, ki se bodo udeležili izrednega občnega zbora v Ljubljani v nedeljo, 14. t. m. dopoldne ob pol devetih v dvorani hotela Metropol-Miklič. Kupljena vozna karta velja za brezplačen povratek s potpilotom zborovnega predsedstva na železniški legitimaciji — obrazec K-13, ki se kupuje na odhodni želez. postaji. Ta vozna ugodnost velja od 11. do vključno 17. novembra 1937. — Društvo državnih in samoupravnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani.

Člane pevskega zbora Glasbene Matice opozarjamo, da začne jutrišnja generalna že ob pol desetih v veliki Filharmonični dvorani, in ne ob 10. kot je bilo prvotno določeno. Prosimo vse: vsi in točno!

Predsedstvo Hubadov. pevsko župe opozarja in vabi vse članove pevskih zborov, da se udeležijo slovenskega odprtja Ant. Foersterjevega spomenika pred poslopjem Glasbene Matice v nedeljo, dne 14. t. m. točno ob pol 12. Prav tako opozarja predsedstvo pevce, da polnostevlino prisostvojejo Foersterjevemu slav-nostnemu koncertu v ponedeljek, dne 15. t. m. ob 9 v veliki Filharmonični dvorani.

Franciskanska prosveta v Ljubljani ponovi na Martinovo nedeljo, dne 14. t. m. ob 8 zvečer v franciskanski dvorani Ogrinskega veseloigro v treh delanah: »V Ljubljano jo dajmo!« v režiji g. Milana Skrbinksa, režiserja Nar. gledališča. Med odmorji salivni nastopi in prosta zabava. Na koncu predstave preljube lastni izrečane vstopnice martinove gos. Vstopnice 5 din. navzdol in predprodaji v pisarni »Pax et bonum«. Člani imajo pomet. Če se hočete na Martinovo nedeljo neoprijemljeno zabavati, rezervirajte svestopnice za naš večer!

Železničar v kriminalu ali v grobu

Ljubljana, 13. novembra.

Star železničarski pregovor pravi, da stoji vsak železničar v svoji službi z eno nogo v kriminalu, z drugo pa v grobu. Res je težavna in naporna služba naših železničarjev, ko morajo dostikrat izvrševati še druge posle zaradi pomanjkanja osebja. Sodna kronika sedaj prvikrat po prevratu zaznava edinstveni proces proti železničarju, ki je moral večkrat pred malim kazenskim senatom odgovarjati na obtožbo državnega tožilstva zaradi zločinstva zoper varnost javnega prometa za ljudi, imovino in obvestila v smislu §-a 208-I k. z. Ta paragraf se redkokdaj pojavlja v veliki dvorani št. 79 okrožnega sodišča. Včeraj je bila prva obravnava po tem paragrafu po 17 letih, odkar vrše naši železničarji službo v skupni državi.

Mali senat so tvorili s. o. s. g. Karel Javoršek kot predsednik, a kot sosednika gg. Ivan Kralj in Ivan Brelih. Javno obtožbo je zastopal državni tožilec g. Branko Goslar. Pred sodnike je stopil železniški delavec Viktor Pokovec, rojen 2. novembra 1908 v Bohinjski Beli, zaposlen kot kretničar na železniški postaji v Nomenju.

Za malenkost hude posledice

Kratka obtožnica navaja, da je Viktor Pokovec kot kretničar 14. julija ob 19.16 na postaji v Nomenju pri uvozu potniškega vlaka št. 919 poprejel premaknil kretnico št. 7 in tako povzročil, da je vlak z dvema vozovoma iztiril. Kot uslužbenec je iz malomarnosti spravil potniški vlak v nevarnost. Zakrivil je tako zločin po §-u 208-I k. z.

V razlogih poudarja obtožnica, da je omenjenega dne na postaji Nomenj čakal tovorni vlak št. 954 na križanje s potniškim vlakom št. 919. Ko je potniški vlak prevozil uvozni signal pred kretnico št. 7, je Pokovec kot kretničar postavil uvoz na »Stojlo«, ne da bi počakal popolnega uvoza vlaka, zato mu je prometenil v mnenju, da je vlak že prevozil uvozno kretnico, razrešil kretnično zaporo in dal takoj znak za izvoz tovornemu vlaku št. 954 iz tira št. 3. Pokovec je prijel za vzvod kretnice št. 7, ne da bi čakal na pasiranje vlaka št. 919 v namenu, da premakne po privozu tega vlaka to kretnico. Izključil in premaknil je pri tem le nekoliko vzvod kretnice se v času, ko je vlak vozil čez kretnico. Posledica je bila, da sta dva voza iztirila.

Obtoženi Pokovec je takoj opazil pomoto, potisnil je vzvod v prvotno lego, s tem dosegel, da je naslednji voz potniškega vlaka zopet pravilno

zavozil na tir št. 2. Železniška uprava je utrpela do 3.588 din škode.

Priznanje Pokovca

Obtoženi Viktor Pokovec je v preiskavi in včeraj pred kazenskim senatom priznal, da je postavil uvozni signal na »Stojlo«, ko je potniški vlak prevozil uvozni signal, toda še poprej, ko je vlak prišel na uvozno kretnico, kar bi smel storiti še le takrat, ko bi vlak prevozil že uvozno kretnico in tudi kretnico št. 7. Priznal je, da je prezaposlen v naglici prestavil kretnico št. 7 za malenkost, morda le za 1 cm mirujočega položaja, kar je zadostalo, da sta dva voza potniškega vlaka št. 919 okočila iz tira. Priznal je napako, omenil pa je, da je takoj popravil. Ni delal tega iz malomarnosti, ker je bil prezaposlen in utrujen.

Mali kazenski senat je Pokovca po kratki obravnavi, ko so bili prečitani razni protokoli, obsodil zaradi zločinstva po navedenem paragrafu na 3 mesece strogega zapora, pojojno na 2 leti, ker doslej še ni bil kaznovan, in ima železniški upravi povrniti škodo.

Škofjeloška vlomilca obsojena

Že pred dnevi smo obširneje poročali o drznem vlovu, ki sta ga izvršila dva poklicna vlomilca v delavnico škofjeloškega čevljarkega mojstra Joska Franka. Bilo je ponoči 26. septembra okoli 2. Vlomilca sta Frankovo delavnico skoraj popolnoma izpraznila in mu v culah odnesla razno blago v vrednosti 4772 din. Mojster, občinska stražnika so ju zalotili in pričel se je divji lov. Oba so naposled ujeli. V preiskavi sta oba osumljenca odločno zanikala ta vlov. Izmišljala sta si čudne alibi-zgodbe. Prvi Jože Petrič, 35-letni samski delavec iz Logatca je pred sodniki sedaj priznal vlov, toda ni hotel točno povedati, da bi bil soudeleženec drugi Jože Malnar, 36-letni samski čevljarški pomočnik iz Hudega konca pri Sodražici. Ta je pred sodniki trdovratno tajil in pripovedoval čudovito zgodbo o neki strašni bolezni, ko je od njega šla kri in voda. Včeraj zaslišane priče pa so točno potrdile, da sta bila obtožena vlomilca v Frankovo delavnico.

Bila sta obsojena: Jože Petrič, ki je priznal, na 1 leto in 6 mesecev robije. Jože Malnar, ki je tajil, pa na 2 leti robije. Oba sta drugače drzna tatova in vlomilca.

Zadnje kolo tekem za drž. prvenstvo

Zadnjih pet iger bo odigranih po tem-le programu:

V Belgradu: BSK : Ljubljana

Jedinstvo : Hašk.

V Zagrebu: Gradjanski : Bask

Concordija : Slavija.

V Splitu: Hajduk : Jugoslavija.

Središče vsega zanimanja bo jutri Belgrad. Za nas Ljubljancem zato, ker igra v Belgradu Ljubljana, za vse ostale pa zato, ker se v Belgradu rešuje vprašanje jesenskega drž. prvaka. Ljubljana igra z BSK-om, in sicer močno handicapirana: brez Bertoničja, ki ima prepoved in brez golmana Pogacnika, ki ima poškodovan prst. Upati ne smemo preveč in niti ne pričakovati čudežev. BSK bo skušal doseči vse, da izboljša svojo golferenco in se tako postavi na čelo tabele. Zato je tudi Ljubljana pred tako težko nalogo. Na drugi strani pa bo skušal Hašk proti Jedinstvu ne samo zmajati, ampak tudi obdržati isto razliko v golih, kajti le na ta način si bo obdržal naslov drž. jesenskega prvaka. Zanimiva ugotovitev je, da je razlika med BSK-om in Haškom tako malenkostna, da bi zadostovalo, če bi Hašk dobil v teku dosedanjih iger samo en gol več, pa bi že bil na drugem mestu. BSK na prvi. Borba v Belgradu bo torej najhujša. V obeh slučajih se računa z gotovo zmago obeh favoritov BSK-a in Haška. Obe igri se vršita na istem igrišču, in sicer tako, da bošta oba kluba

igrala na igrišču BSK-a in da si bodo Belgrajčani delili dohodke tako, da dobi Jedinstvo 35 odstotkov vseh dohodkov, BSK pa ostalo. Tekmo med Ljubljano sodi g. Neverkla, dočim je pa bil za drugo določen Hadži Rakič. Hašk pa s to odločitvijo JNZ ni bil zadovoljen in zahteva tujeja sodnika.

Dvojni program ima tudi Zagreb. Gradjanski bo skušal nad Baskom popraviti svoj dosedanjí žalosten položaj na prvenstveni tablici. Danes je Gradjanski pet pik za prvima dvema kluboma in če izgubi še jutri, ni zanj nobene nade več, da bi se mogel preriniti v ospredje in še kaj računati. Računamo z gotovo zmago Gradjanskega. Tekmo bi moral po odločbi JNZ soditi g. Paranos Ilija. Druga tekma je Sarajevčani in zagrebška Concordija. Concordija je na zadnjem mestu s štirimi pikami in z razliko v golih 11 : 29. Zagrebški zeleni so v slabi formi, kar najbolj dokazuje dejstvo, da jih je porazilo celo Jedinstvo v Zagrebu. Zelo verjetno je, da bo to uspelo tudi odločnim Sarajevčanom, ki so v nedeljo igrali z BSK-om neodločeno. Kluba sta se sporazumela za sodnika Vasa Stefanoviča.

Končno imamo še v Splitu Hajduka in belgrajsko Jugoslavijo. Niti Hajduk niti Jugoslavija nista v formi, zato je težko prerokovati. Najbrž se bo po areca nasmešnila domačemu moštvu, ki ga bo domače občinstvo gotovo tako podpiralo, da bo ostal na tablici tretji. V Splitu bo sodil g. Mlinarič.

Čudne razmere na pokopališču

Ljubljana, 12. nov.

Na pokopališču pri Sv. Križu prihajajo nekateri obiskovalci v spremstvu svojih večjih ali manjših psov. To je že sama po sebi čudna navada. Se bolj čudno pa je, da se ti psi prosto sprehajajo po božji njivi, razkopavajo in mažejo nasade na grobovih, urejenih z velikim trudom. Tega ni nikjer na svetu, povsod je psom vstop na pokopališče sploh prepovedan — pri nas pa velja omejitev »psa na vrvice ali kazensko samo za Tivolski park«. Lastniki in plačniki grobov pri Sv. Križu zato upravičeno naprošamo gospoda upravitelja, da odločno napravi tudi v tem oziru red, kakor je to uspešno storil, ko je prepovedal nedostojno dirkanje s kolesi po pokopaliških potih. Kdor nima sam občutka, kako vedenje je dostojno pieteti pokojnih, ga je treba poučiti in k redu prisiliti. — Prizadeti.

Solska kuhinja v Radgoni

Gornjeradganska ljudska šola je ena izmed slovenskih šol, v katero prihaja dnevno največ otrok naših siromašnih vinčarjev.

Slabo oblečeni, obuti in večkrat še lačni imajo nekateri do dve uri hoda v šolo. Tem siromakom namerava šola v mrzlih zimskih dneh dati toplo kosilo.

V ta namen bo vodstvo šole sprejemalo darila v denarju in blagu.

Tržani in vaščani, spomnite se teh naših sirot in darujte! Kdor hitro da, dvakrat da!

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Sobota, 13. novembra: Šimkovi. Premiera. Premier-ski abonma.

Nedelja, 14. novembra: Ob 15. Matura. Izve. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20. Beraška opera. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol. Ponedeljek, 15. novembra: Zaprt.

Opera. — Začetek ob 20.

Sobota, 13. novembra: Linda di Chamounix. Red A. Gostuje gd. Zupčevčeva.

Nedelja, 14. novembra: Ob 15. Navihanka. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol. — Ob 20. Traviata. Izven. Gostovanje ge. Zlate Gjurgjenac. Znižane cene od 30 din navzdol. Ponedeljek, 15. novembra: Zaprt.

Od tu in tam

Spokorniško haljo je oblekel znani zagrebški časnikar in izdajatelj tednika »Danice« Joe Matošič. Ta mož se je zadnje čase proslavil z neprestanimi napadi na dr. Mačka, na hrvaško gibanje in na hrvaško narodno skupnost. V njegovem tedniku so izhajali ostri demagoški članki, ki so imeli namen razkrivati slabe strani Mačkovega gibanja, pa so bili premnogokrat skrajno enostranski in pisani iz osebnih užaljenosti. Ker je brezobzirno napadal vse, v kar verujejo Mačkovi pristaši, se je nekajkrat zgodilo, da so njegovi nasprotniki raznašalec pobrali vse izvede »Danice« in jih na cesti sežgali. Prav tako je Matošič izzval tudi več sodnijskih procesov. Včeraj pa je Matošič v »Danice« objavil, da ne bo več napadal dr. Mačka, ker bi njegovi napadi utegnili koristiti samo nasprotnikom hrvaške skupnosti, ne pa razčiščenju, ki ga je Matošič s svojimi članki hotel povzročiti. Prav tako ne bo več napadal drugih voditeljev HSS.

Vaškega brivca, ki zna tudi dreti zobe, imajo v Selnicah pri Zagrebu. Mož se je že dolgo ukvarjal s takim poslom, dokler ga ni pred dnevi temeljito polomil. Rudarja Srebraka je bolel zob. Stopil je k brivcu, naj mu ga izdere. Brivec se je zoba takoj lotil s »francozom«, še prej je pa potegnil iz rudarjeve čeljusti dva zdrava zoba, da je naredil pot orodju, s katerim se je lotil bolnega zoba. Operacija je bila težka, tudi rudarja je hudo zbolelo, ker mu je brivec zlomil čeljust. Ko so rudarja pripeljali v bolnišnico, je bil tak pohleven, da brivca ni hotel izdati, temveč je poškodbo opravičeval z nesrečo. Kljub temu je bil brivec prijavljen državnemu tožilstvu.

Mesar Ivan Strucelj, ki ima svojo mesarijo v klanjskem okraju na Hrvaškem, je bil včeraj v Zagrebu obsojen na leto dni strogega zapora, ker je napadel svojega znanca in mu hotel ukrasti nekaj jurjev. Strucelj je bil usodnega večera skupaj s prijateljem Malusom v gostilni in pri tej priliki opazil, da ima Malus dobre tri jurje denarja. Pozno zvečer se je Strucelj odstranil iz gostilne prej, preden je odšel Malus. Zunan na prostem ga je pa z nekimi tovariši počakal in zahteval od njega denar. Imel pa je smolo, ker je Malus denar preje skrli in odšel na pot prazen.

Morske školjke, ki so vrgle ribičem v Kotorškem zalivu marsikateri dinar, so začele nenadoma izginjati. Že nekaj let opažajo ribiči, da je školjk čedalje manj. Da se najde temu vzrok, sta oceanografski zavod v Splitu in direkcija morskoga prometa poslali v Kotor posebno komisijo.

»Nemški teden« praznujejo vojvodinski Nemci, torej Nemci, ki bivajo v naši državi. V okviru tedna so priredili že predavanje nemškega pisatelja Karla Goetze, za njim pa proslavo 150 letnice rojstva Vuka Karadžića. Dalje so na programu še spominski koncert v čast Johanna Straussa ter 75 letnica, odkar je ta mož napisal znani valček »Na sinji Donavi«. Potem bodo slišali petje dunajskega pevskega zbora »Wiener Sängerknaben« in še nekaj nemških iger. Čudno je, kako si pri nas bivajoči Nemci upajo prirediti »nemške tedne«, na katere bodo predavali razni hitlerjevski »evangelisti«, dočim o pravihah slovenske manjšine v Avstriji ne moremo drugega poročati, kakor da jih sploh nimajo. Človek bi dejal, da prireajo naši Nemci svoje tedne zato, da vanje vtaknejo kaka »predavanja«, čeprav za prikrivanje pravega namena navežejo v program še nekaj igrice in proslavo Vuka Karadžića.

Deset let teže je bil dobl pred prišlinskimi sodiščem bivši narodni poslanec Šafer Alilović, ker je pred sedemnajstimi leti ubil svojega sosedo. Sedemnajst let se je stvar zakrivala in brisala, sedemnajst let so njegovi politični prijatelji po vrsti dosegali, da se je razprava odlagala, obenem pa zamočevali rezultat preiskave. Šele sedaj je mogla stvar iz arhiva ter se zaključiti tako, da bo ta dični bivši narodni poslanec moral za deset let za zapah.

Duhove sta klicala dva kmeta iz Gostivarja, pa je eden od njiju kmalu nato zblaznel. Kmeta sta sta sedla za mizico in »priklicala« duha tistega rajnega prijatelja, o katerem je šel glas, da je pred smrtjo zakopal veliko bogastvo v zemlji. Kmeta sta hotela zvedeti, kje je ta zaklad. Če je duh skrivnost razkril ali ne, časopisi ne poročajo, pač pa samo to, da je eden od »klicancev« po zatopljenju, v katerem se je z »duhom« pogovarjal, zblaznel ter se sedaj hladi v norišnici.

Prav v istem času, ko je pri nas padel gosti sneg, je na morju divjala mrzla burja. Morje je pljuskal z visokimi valovi ob obalo ter vrglo pri Dubrovniku ostanke razbitega italijanskega ribiškega čolna na suho. Kje se je nesreča pripetila in koliko človeških žrtev je zahtevala, pa zaenkrat še ne vemo. Enako so prišli v nevarnost potniški parniki, ki so se v tem času nahajali na odprtem morju. Vsi brez izjeme so imeli velike zamude. Na Promini in Velebitu pa je padel drov sneg.

Naša država in Nemčija sta sklenili nedavno novo pogodbo o letalskem prometu. Do sedaj je imela naša država le eno letalsko zvezo, namreč priključek na linijo Berlin, Dunaj, Budimpešta, Zemun, Sofija, Solun, Atene, ki so jo vzdrževala nemška letala. Po novi pogodbi bodo na tej liniji letela tudi jugoslovanska letala, ki bodo tudi edina imela pravico prenašati razno blago iz Nemčije v Jugoslavijo.

V sanjah je zabodel svojega tovariša, tako se namreč zagovarja 37-letni Nik. Utješinovič iz Graničice pri Našicah. Mož pripoveduje, da sta s tovarišem skupaj spala na senu, ko so se mu v glavo pripodile strašne sanje: armada hajdukov ga je začela naskakovati, nazadnje se mu je za približal eden, ki ga je hotel zaklati. Nikola je v »silobranu« potegnil iz žepa nož in ga zarinil tovarišu ravno v srce. Sodišče izpočelja Nikolai ni verjelo, ko so pa razne priče pripovedovale, da Nikola že od rane mladosti preganja »luna«, ga je sodišče poslalo na opazovanje v duševno bolnišnico. Šele potem bodo razsodili, če je Nikola govoril resnico, ali pa iz drugih nagibov ni mogel izvršiti.

22. t. m. se začne v Hercegovini odkup tobaka. Monopolna uprava je poslala v vse kraje, kjer tobak pridelujejo, 61 tehtnic, dočim jih je bilo lani le 32. Na vsaki tehtnici se mora dnevno natehtati in odkupiti 4000 kilogramov tobaka. Strokovnjaki pravijo, da je tobak letos izredno dober in listje težko, saj bo dal vsak strok tobaka povprečno po 38 gramov tobaka. Po sedanjih računih bo dala sama Hercegovina okrog 700 tona tobaka. Če bo to držalo, potem je zabeležila Hercegovina največji pridelek, kar ga je do sedaj bilo.

Strahovlada „kapucinarjev“

Po svetu so se zopet začele udeleževati razne skrivne družbe, ki se odlikujejo s svojimi skrivnostnimi umori. V Franciji je zadnje čase policija odkrila več razmesarjenih trupel, za katere navidez ni bilo nobenega vzroka. Natančne preiskave pa so pokazale, da so umorjenci postali žrtve neke strahovladne skrivne družbe, ki se sami imenujejo »kapucinarji«. Seveda nimajo nič opraviti z miroljubnimi redovniki istega imena, ampak skušajo posnemati svoje ameriške tovariše »Črno legijo« ali Ku-klux-klanca, ki nosijo na svojih nočnih sejah široke bele halje in velike bele kapuce, potegnjene čez glavo in segajoče čez obraz do prs, z dvema majhnima odprtinama za gledanje.

K. K. K. pomeni za Amerikance največjo strahoto, zato je razumljivo velikansko ogorčenje, ki ga je vzbudila po vsej Ameriki vest, da je vrhovni član ameriškega sodišča član K. K. K. Človeka, ki je razširjal to vest, tudi nekega člana društva, je našla ameriška policija na neki progi, kjer mu je brzoval odrezal glavo. Preiskava trupla pa je dognala, da so ga še živega in težko omotnega položili na tir in prepustili vlaku usmrčenje. Tako je maševanje K. K. K.

Začetki Ku-Klux-Klana

segajo celih 70 let nazaj. Takrat so se borile severne in južne države Zedinjenih držav med seboj zaradi oprostitev črnih sužnjev, katerih je bilo posebno v južnih državah na tisoče. Zmagale so severne države, sužnji so bili oproščeni in so dobili vse pravice svobodnih državljanov. Premaganci pa niso hoteli kar tako popustiti in so za strahovanje črncev ustanovili skrivno družbo, ki je skrbela predvsem za to, da bi črnici ne dobili nobenih vodilnih mest, jih s strahovladno prisilila, da bi volili tako, kot bi jim sama narekovala. Kljub svobodi so postali črnici še večji reveži kot prej. Na vsakem koraku jim je pretila smrt.

Krožek strahovladnih zarotnikov se je najprej imenoval Kukloj, pozneje šele K. K. K. Da bi črnice, ki so znani kot veliki praznoverci, še bolj preplašili, so se oblačili v dolge bele halje s kapucami in na iskrih konjih drveli ob nočnih urah skozi razna

naselja ali oblečeni v bele halje, z bakljami v rokah in z velikim fosfornim križem, ki se je v temi svetil, na čelu krdela pridrli v zamorske vasi, polovili prebivalce in jih z raznimi pretnjami prisilili, da so storili, kar so jim ukazali ali jih pomorili oziroma polili z vročo smolo oziroma asfaltom in povajljali v perju.

Potekla so leta in K. K. K. je skoro popolnoma utonil v pozabljenju, dokler ga ni leta 1917 zopet poživil neki William Simmons. To pot pa so si »vitezi teme« postavili za cilj ohranitev ameriške pristnosti, kakor jo zahteva ustava: vse, kar ni pristno ameriško, mora izginiti: razni novi nasejlenci, katoličani, ki so pod poveljstvom Rima, nemški družabni nazori, Judje, svobodomiselnici in zagovorniki črncev.

Oživilo so zopet samotni gozdovi, v katerih so se v nočnih urah zbirale okrog blestečega križa in ognja pošastno napravljene postave in odločevale o usodi predlaganih nesrečnikov. Izvolili so poseben odbor, v katerem je vsakdo imel kako nenavadno ime, ki naj povzroča strahoto, kakor: čarovnik, ciklop, zmaj, velikan, krvos, kragulj, bes itd. Dobili so pripadnike iz vseh mogočih slojev, med zagrizenimi »čistokrvnimi« Amerikanci, med vojaki in delavci, stražniki in visokimi državnimi uradniki.

Prisega in veroizpoved K.K.K

Na teh nočnih sestankih poleg sodbe raznih osumljencev sprejemajo v društvo tudi nove člane. V svitu ognja novi izvoljenci pokleknejo pred glavarja s kapuco in izgovarjajo za njim besedo za besedo veroizpoved in prisego naslednje vsebine:

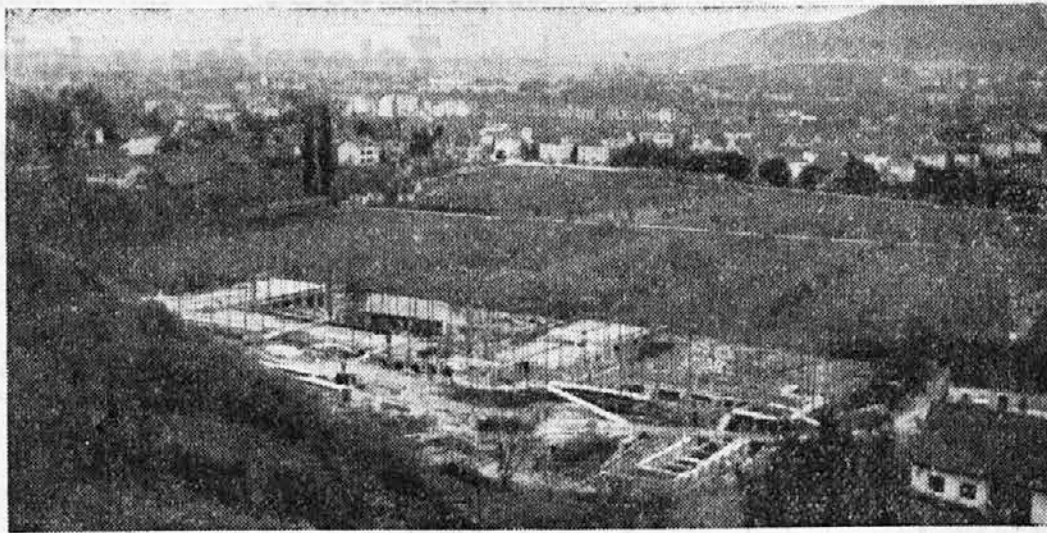
Verujem v Boga in v načelo krščanske vere.

Verujem, da Cerkev, ki ne skrbi za blagor človeštva, ni vredna svojega imena.

Verujem v ohranitev ustave Združenih držav, v svobodo besede, brezplačnega pouka, tiska, v postave, v red, v zaščito krepstinskih žensk.

Zahtevam sodelovanje kapitala in dela; pripravljen sem, boriti se proti nasilnosti množic, proti stavkam, proti priseljevanju tujcev.

Nočem se pokoravati nobeni vladi, nobenemu

Pogled na veliko stavbišče mariborskega bogoslovnega učilišča s Kalvarijo. V ozadju Maribor.

kralju, cesarju ali papežu, niti kaki drugi javni ali verski sili, ki prihaja iz tujine.

Jaz sem ameriški državljani po rodu in mislim, da imam kot tak v tej deželi večje pravice kot tujci. Amen.

V imenu Boga, v imenu Svetlobe in Temin, Dobrega in Zlega prisegam tukaj pod maševalnimi znamenjem nebeskega črnega oboka pokorščino Legiji in prosim Boga-maševalca, naj me raje žge v žvepljenih plamenih, kot bi izdal svojo pripadnost mogočini K. K. K.

Vsi ti obredi in besedilo so seveda, če jih trezno gledamo, samo navlaka raznih nesmiselnosti, vendar se jim podvržejo tudi številni pametni razumniki in vplivne osebnosti. Tudi mnogi Amerikanci po mestih se jim smejejo od srca, kdor pa živi na deželi, posebno na samotni, pa ve, da ga lahko vsak čas napade druhal norcev, katerim se s posmehovanjem ni varno zameriti.

Samo v zadnjih nekaj mesecih so spravili s sveta ali za vedno pobahili nekaj stotin ljudi: črnec, katoličanov, liberalcev in takih, ki so pred kratkim dobili ameriško državljanstvo. Zadnje poročilo, katero je dobil predsednik Roosevelt

o njihovem delovanju in številu

pravi, da jih je v Združenih državah že nekaj milijonov. Samo v mestu Detroitu jih je 100.000, pol milijona v Kanadi in po več sto tisoč v državi Ohio (Ohio) in New York.

Njihovi dohodki, ki jih dobe z milijonskimi članarini, so ogromni, tako da K. K. K. postaja resna zadeva in nevarnost.

Proti njim so ustanovili posebno »Društvo državljanov svobodščin«, ki se je moralo premoči ukloniti. Tudi razne roparske tolpe, ki so jih naščuvali proti K. K. K., so kljub svoji izurjenosti v temnih zadevah morale priznati svojo nemoč. Amerika sama se bori proti K. K. K. s časopisi, radiem in filmi (n. pr. Črna legija). Roosevelt je dosegel, da se K. K. K.-ski zločini kaznujejo z najstrožjimi kaznimi: dosmrtno ječo ali usmrtiljivo, češ, da je sramota za ameriško civilizacijo, da se dogajajo taka divjaštva, da jih počenjajo ljudje, ki se sklicujejo na ameriško ustavo in čuvanje njene neokrnjenosti, ko sami najhujše delujejo zoper njo ter skušajo ameriške svoboslojne nadomestiti s strahovladjem.

Koliko stanejo poročila s kitajskih bojišč

Odveč bi bilo poročati o tem, koliko je že dosedaj etala kitajsko-japonska vojna. To so pač stroški, ki jih tudi nikdar ni mogoče natančno podati, pač pa se ocenjujejo le tako bolj približno. Tudi če vzamemo pri tem računu raje manj, kakor preveč, so denarne žrtve, ki jih rodi ne samo omejenjena vojna na Daljnem vzhodu, pač pa vsaka vojna brez razlike, ogromne. Vsaj približno se tudi da oceniti, koliko so znašali stroški, ki jih zahteva že sama časnikarska obveščevalna služba. Dokazali so celo, da so dosedaj bila poročila s kitajsko-japonskih bojišč dražja od vseh tovrstnih, le svetovna vojna jih je v tem oziru zahtevala še več.

Amerikanci, ki vsako stvar kaj radi hitro pre-

računajo, so prvi prišli na dan tudi z ugotovitvijo, da stanejo poročila iz španskih bojišč samo »United Press« vsak mesec okoli 8000 dolarjev, neverjetno večji pa so stroški, ki jih vsak mesec izdasta poročevalska agencija za poročila s kitajsko-japonskih bojišč. Ti namreč dosegaajo nič manj kot 60.000 dolarjev na mesec. Čisto razumljivo je, da največ denarja požro poročila po kablu. Stroški pa seveda silno narastejo posebno takrat, kadar se je na bojiščih zgodilo kaj izredno važnega in so zato potrebni nujni razgovori. Nujni razgovori po kablu pa se ločijo od ostalih vsaj po tem, da so izredno dragi. Vsaka beseda v razgovoru med Sangajem in New Yorkom stane približno 40 dinarjev. Ker pa ti razgovori večkrat niso neposredni, se temu primerno množe tudi stroški in vseh narastejo na petkratno vsoto. Najnovejša poročila, prihajajo v daljni svet pač v tisti smeri, o kateri misli ta ali oni poročevalec, da bo najhitrejša. Gre v prvi vrsti za to — in to je važno za vsak časopis —, kdo prvi prinese poročilo, posebno če je res važno. Pri tem se kaj malo ozirajo na to, koliko so ta poročila verodostojna, niti ne toliko na to, koliko so v resnici vredna. Zato tudi toliko »zaskokov« v časopisih...

Sovražnost abesinskega prestolonaslednika

Sovražnost etiopskega prestolonaslednika, neguševca sina Asfa Vasena, proti Italiji je tako velika, da se je dal ločiti od svoje žene in jo zapodil samo zaradi tega, ker je njen oče ras Sium pred kratkim priznal italijansko oblast nad Abesinijo in se pridružil Italiji.

Prince Asfa živi v Jeruzalemu, njegova dvakrat izgnana žena pa v Kairu, kjer nadležnim časnikarjem noče izdati čisto nobenih skrivnosti ali vzrokov svoje ločitve.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 13. novembra: 12 Plesna zmes veselih stvari, kar brez odmorov in brez besedi — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Spored, obvestila — 13.15 Plesna zmes veselih stvari, kar brez odmorov in brez besedi — 14.00 Vreme — 15.00 Česki plesni napravi (Radijski orkester) — 15.40 Pogovori s poslušalci, 15.00 Vreme, poročila, spored, obvestila, — 19.30 Nac. ura, — 19.50 Pregled sporeda — 20.00 Zunanji politiki (g. urednik dr. Al. Kuhar) — 20.30 Kako je martinovalec Peregrin Pajek. Pester večer. Sodelujejo člani rad. igr. družine in drugi, sestava in vodstvo Jožek in Ježek — 22.00 Vreme, poročila, spored — 22.15 Slavne češke koračnice in valčki (igra Radijski orkester).

Drugi programi

Sobota, 13. novembra: Belgrad: 20 Igra, 20.45 Narodne pesmi, 21.30 Orkestralni koncert — Zagreb: 20 Opera — Dunaj: 19.10 O filmu, 19.30 Zbor, 20 Dunajske pripovedke, 22.25 Plesna glasba — Budimpešta: 20 Glasbeni prenos, 22.10 Glasbeni glasba, 21.30 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Jazz, 21.00 Igra, 22.30 Izbrane pesmi — Rim-Bari: 21.00 Lirična fabula »Alcassino in Nicolata« — Praga: 19.40 Radijski polpuri, 20.55 Orkestralni koncert, 22.30 Kavarniška godba — Varšava: 20 Laha in plesna glasba, 22 Orkestralni koncert — Berlin: 20.10 Orkestralni koncert — Hamburg: 20.10 Glasbena komedija »Čarovnica Lola« — Lipsko: 19.10 Koračnice, operetna in plesna glasba, 21.10 Pihala

Zadnji trenutki, ki jih preživljajo nedolžne živalice pred Martinovo nedeljo. Sredi govornik, ki bodri svoje tovariše, naj gredo junaško v smrt...

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

Spet nekaj kratkih zapovedi z ostrim glasom — in oddelek je krenil na pot.

Nekaj minut po odhodu Vickersovega oddelka so Perrya spet poklicali v guvernerjevo palačo.

Guverner je mlademu častniku, ki je v pozoru stal pred njim, dejal:

»Preden odidete, bi vas še enkrat rad opozoril na to, da vas pošiljam na zelo odgovorno mesto! Nikakor in pod nobenim pogojem ne smete iz Lohare! Nadzorovati morate obmejno poročevalsko službo. Toda kakor sem vam rekel, pod nobenim pogojem ne smete iz mesta. Če bo treba kdaj kaj ugotoviti, pošljite koga izmed svojih ljudi! Ali ste me razumeli?»

»Razumel, sire!»

»To je vse!»

Mlad častnik je pozdravil in odšel iz dvorane.

Ko je Perry stopal po stopnicah, se mu je duša trgala od bolesti in od ogorčenja. Kakor da se je ves svet zarotil proti njemu!

Še tisti večer je tudi on z drugo karavano odpotoval iz Kalkute v Loharo.

Geoffrey Vickers je jahal na čelu svoje karavane. Za njim je jezdil praporščak.

Prednja straža, ki je odrinila uro pred drugimi, je obšla vsak breg na levi in na desni strani ceste. Indijski vojaki, iz katerih je bila sestavljena njegova četa, so držali puške pripravljene v rokah, ker je bilo treba vsak trenutek pričakovati sovražnika. Suratovi ljudje so že napadli več trgovskih karavan,

zato ni bilo izključeno, da bodo napadli tudi vojake. Zato so bili vojaki pri prednji straži še posebno oprezni.

Kako so to pot počasi napredovali! Zdelo se jim je, da se je čas ustavil. Sonce je žgalo in pesek je bil razbeljen.

Geoffrey je čutil v sebi željo, da bi konja spodbodel in zdrvel naprej v divjem diru in tako čutil vsaj malo hladnega vetra. Toda vedel je, da bi mu to nič ne koristilo, da bi enako čutil vročino. Razen tega pa je moral varovati svoje moči. Morali so v puščavi počivati od šestih do polnoči, ponoči pa iti dalje, da bi zarana prišli v Chukoto.

Puščavsko ozemlje se je počasi spreminjalo. Tu pa tam se je dvigala kaka palma. Ob poti je bilo vedno več tistega nizkega, pokrnelega grmičevja, ki je rinilo iz zemlje kakor sivozeleni ježi.

Zdaj niso več jezdili po ravni. Tudi je bila zemlja nalahko valovita kakor v Suristanu. Male vzpetine in peščeni brežički so zdaj pa zdaj zastirali pogled.

Za vsakim takih brežičkom jih je lahko čakala smrt, skriti sovražnik, ki je čakal, da bi se mu čim bolj približali.

Toda ti ljudje so bili takih nevarnosti navajeni. Niso več poznali strahu pred to puščavsko tišino in pred temi malimi brežovi, ki bi lahko vsak trenutek oživel v gošči sovražnih glav in sulic.

Vse je bilo tiho, slišal se je samo ropot konjskih kopit.

Zdaj pa zdaj je jeknilo znamenje, ki ga je dajal trobentač pri prednji straži. To je pomenilo, da ne grozi nobena nevarnost in da se lahko pomikajo dalje... Dva dolga, zategnjena klica... Vsako pot, kadar se je oglasila trobenta, so vojaki dvignili glave, zakaj če bi bil trobentač zatrobil trikrat, bi to pomenilo alarm...

Spet zvok trobente iz daljave: dva dolga, zategla klica...

Oddelek se je polagoma pomikal naprej. Navzgor, navzdol čez male peščene vzpetine.

Geoffrey je vso pot moral misliti na svojega brata in na nevesto.

Vickers je jezdil pred karavano